

Nr 169.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående anslag till svensk undervisning för svenska barn i London; gifven Stockholms slott den 18 mars 1910.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver eklestiastikären den för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att för upprätthållande under tiden den 1 juli 1910—den 1 juli 1911 af svensk undervisning för svenska barn i London på extra stat för år 1911 bevilja ett belopp af 2,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt föreskrifva.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

P. E. Lindström.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1910.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet Lindström, anförde:

»Med skrifvelse den 10 mars 1910 har från utrikesdepartementet till mig öfverlämnats en af yttrande från Kungl. Maj:ts minister i London åtföljd underdånig ansökning af styrelsen för svenska föreläsnings- och musikerföreningen i nämnda stad om erhållande af understöd för upprätthållande af föreningens skola för svenska barn därstädes.

Till stöd för berörda anhållan har styrelsen till en början hänvisat till en ansökningen bifogad tryckt redogörelse för skolans verksamhet, af hvilken redogörelse inhämtas hufvudsakligen följande.

Sedan genom en af föreningen verkställd undersökning rörande behofvet och utförbarheten af en organiserad svensk skolundervisning i London utrönt, att sannolikt 36 barn skulle kunna påräknas för en svensk skola, hade ett inom föreningen för ändamålet tillsatt utskott, tack vare understöd från några medlemmar af svenska kolonien i London, i början af år 1908 sett sig i stånd att försöksvis anordna skolan under ett år. Till lärarinna hade antagits fröken Gertrud Strömberg, som sedan år 1899 med utmärkta betyg tjänstgjort vid fruntimmersföreningens i Göteborg skola. Skolan hade öppnats i början af juli 1908. Redan första dagen hade 14 barn infunnit sig, och anslutningen hade vuxit så, att i oktober 1908 38 barn regelbundet bevistade skolan, hvarjämte det visat sig behöfligt att särskildt undervisa grupper af barn på två andra platser, Chalk Farm och Cricklewood, hvilka vore för långt aflägsna från den centrala skolan för att barnen från dessa platser skulle kunna besöka densamma. Vid terminsafslutningen i december 1908 hade skolan haft ett femtiotal barn, och ännu flera hade velat delta, men måst afvisas på grund af bristande utrymme och otillräcklig lärarkraft. Barnen hade vid uppvisningen ådagalagt goda framsteg. På nyåret 1909 hade undervisningen ånyo vidtagit och fortsatts med afbrott för påsken till sommarferiernas inträde. Då hade elevantalet, trots den begränsning, som befunnits nödig, stigit till 51. I början af oktober 1909 hade skolundervisningen återupptagits med lika stor anslutning som förut. I stället för att slappas ökades intresset för skolan ständigt hos föräldrar och barn, hvilka senares antal i oktober 1909 utgjorde 53. Många svårigheter funnes för lärarinnan att öfvervinna på grund af de stora afstånden, de många olika åldersklasserna, de olika förkunskaperna och lokalbrist, men hittills hade lärarinnan tack vare den hängifvenhet, hvarmed hon ägnade sig åt skolan, lyckats väl öfverkomma alla motigheter. Skolarbetet bedrefves på icke mindre än fem olika platser, och undervisning meddelades hvarje dag.

Det vore ingalunda meningen att denna skola på något sätt skulle störande ingripa i barnens engelska skolarbete. Den engelska skolans enhetligt organiserade grundläggande undervisning vore för dem nödvändig och i flera riktningar viktigare än den svenska undervisning som erbjödes. De måste framför allt inriktas för det samhälle, i hvilket de nu lefde. Men vårt land och vår gamla kultur hade också ett stort värde för dem, som icke borde kastas åt sidan. Huru man än såge saken, blefve det alltid en vinst för barnen, aldrig en förlust, att också känna till Sveriges språk och land, när den kunskapen kunde vinnas utan intrång på den engelska undervisningen. Sträfvandet ginge ut på att bereda dessa barn

af svenskt ursprung möjlighet att bibehålla det kulturella sambandet med fädrens land och att, om de en gång skulle önska det, kunna återvända dit i full känsla af att befinna sig hemma med åtnjutandet af alla de fördelar, som kännedom om språk och folk medförde. Detta vore visserligen något att sträfva för. Den som stödde denna sträfvan utförde en god, en patriotisk gärning.

För att icke vare sig i fråga om skoltid eller kunskapers inhämtande göra intrång i den engelska skolgången, hölles skolan vissa kvällar äfvensom lördagar, och undervisningen hade ingenting med läxläsning att göra utan ordnades så att den för barnen blefve en rekreation. Kunskapen om svenska språket, historien och geografin bibringades barnen i sångens, lekens och bildföredragets form. Det fölle af sig själft att den svenska skolan, som, så vidt hittills vore bestämdt, endast komme att befatta sig med de nämnda tre ämnena: svenska språket, historien och geografin samt sång, icke sammanbundes med någon viss religiös undervisning.

Afsikten vore att hålla hemlandet öppet för de svenska barnen utan ingrepp i förberedelserna för lifsverksamhet i det land där de nu bodde; det gällde att ge dem flera möjligheter, icke att begränsa deras möjligheter. Insikten härom hade fått rotfäste hos föräldrar och barn och hos alla som haft att skaffa med skolarbetet, och därför hade den svenska skolan i London det bästa hopp om att småningom utvecklas till en stark svensk utpost i denna den största staden.

I den underdåniga ansökningsen har styrelsen, med förmälan att barnantalet i skolan nu uppginge till omkring 60, anfört följande.

Det hade varit förenadt med betydande svårigheter att kunna ekonomiskt upprätthålla skolan, och föreningens styrelse hade därför flera gånger tidigare öfvervägt frågan om en hänvändelse till Kungl. Maj:t med begäran om understöd. Men hvarje gång hade man beslutit att göra nya försök att på enskild väg skaffa de behöfliga medlen och icke anhålla om statens mellankomst förr än styrelsen, med tillräckligt lång försökstid bakom sig, kunde visa, att skolan vore ett företag af bestående värde, förtjent af statens understöd. Styrelsen ansåge nu, att detta vore ådagalagdt genom skolverksamhetens resultat hittills, och vågade påstå, att denna verksamhet äfven vore af stor betydelse för sammanhållningen inom kolonien, särskildt bland de mindre bemedlade, något som ej minst tydligt framginge af föräldrarnas lifliga deltagande och intresse för skolarbetet vid de ofta återkommande föräldramötena för diskussion af skolans angelägenheter.

Styrelsen trodde därför, att tiden nu kommit för en ansökan om statsunderstöd, detta så mycket mera, som styrelsen ej såge någon möjlighet

att med endast frivilliga bidrag fullfölja skolarbetet efter utgången af innevarande läsår, den 30 juni 1910, då den svenska London-koloniens giffmildhet redan i mycket hög grad tagits och toges i anspråk för andra nationella syftemål.

För skolverksamhetens bedrivande hade utgifterna varit 3,600 kronor för år, däraf lärarinnans lön 3,000 kronor. Lönen hade icke kunnat sättas lägre på grund af de höga lefnadskostnaderna i London och framförallt de betydande utgifterna för resor mellan de långt från hvarandra belägna skollokalerna. Styrelsen trodde sig äfven för framtiden kunna täcka en del af dessa utgifter genom frivilliga bidrag från kolonien, men för att trygga skolans fortbestånd vore det oundgängligen nödvändigt att erhålla ytterligare medel, och hoppades styrelsen därför att för sådant ändamål kunna från det allmännas sida påräkna två tredjedelar af omkostnaderna för lärarinnans aflöning.

På grund af hvad sålunda anförts hemställde styrelsen i underdånighet om utverkande af ett anslag af 2,000 kronor om året, om möjligt från det nya läsårets början, den 1 juli 1910, för ett fortsatt upprätthållande af verksamheten vid ifrågavarande skola.

Vid ansökningen voro fogade, förutom förutnämnda redogörelse för skolans verksamhet, föreningens årsberättelse och revisionsberättelse för år 1909, den sistnämnda utvisande att i skolkassan vid årets slut funnits en brist af 49 pund 6 shillings 1 pence.

Uti förut omförmälda, den 7 mars 1910 dagtecknade yttrande har ministern vitsordat icke allenast att skolundervisningen för svenska barn i London bedrefves med all möjlig energi, på ett klokt och omtänksamt sätt och af en mycket skicklig lärarinna, utan ock att synnerligen goda resultat af densamma redan visat sig. Ministern kunde intyga, att det utan bidrag af allmänna medel torde vara svårt, för att ej säga omöjligt, att i längden upprätthålla undervisningen. Omständigheterna gjorde nämligen att denna undervisning, hvars förnämsta mål vore att bevara svenskheten bland kolonisterna i London och bibehålla banden mellan dem och fäderneslandet, måste vara kostnadsfri för att så många svenska barn som möjligt måtte däraf komma i åtnjutande. Föreningens egna tillgångar vore högst begränsade och uteslutande beroende af medlemsavgifter. Ministern anbefalldes därför styrelsens ifrågavarande framställning på det varmaste.

Riksdagen har hvarterdera af åren 1908 och 1909 beviljat ett anslag af Departements-1,600 kronor till undervisning af svenska barn i Berlin och, enligt hvad chefen.

känt är, hafva Riksdagens kamrar äfven i år bifallit Kungl. Maj:ts förslag om förnyadt anslag för samma ändamål. Erfarenheterna från denna skola hafva ock alltigenom varit af glädjande beskaffenhet. Det är ju helt naturligt att svensken på utrikes botten, där språket och tusen andra ting komma honom att mer eller mindre känna sig som en främling, skall bättre än eljest förstå, hvad det gamla hemmet varit för honom. Det är då lika naturligt, att i större utländska brännpunkter, där förhållandevis många svenskar äro samlade, det skall uppstå en längtan, ett samfällt behof att låta barnen veta något om fosterlandet och framför allt att lära dem känna dess språk och geografi samt dess samhälleliga förhållanden. Det synes mig vara en plikt att i görligaste mån tillmötesgå ett sådant behof, där det framträder med verklig styrka. Då dylika sträfvanen endast kunna tänkas på ett fåtal platser, kunna kostnaderna ju icke blifva afskräckande. Hvad nu särskildt den föreliggande framställningen beträffar, synes mig densamma väl förtjänt af bifall. Tack vare den svenska koloniens i London offervillighet har den svenska skolan därstädes redan bestått i inemot två år, och dess arbete har synbarligen såväl omfattats med det största intresse som äfven burit goda frukter. De barn, som undervisats, hafva säkerligen i London som i Berlin till största delen tillhört mindre bemedlade hem, från hvilka några afsevärda bidrag till skolans upprätthållande hvarken kunna väntas eller skäligen påfordras. Det är därför helt naturligt, att i längden hemlandets medverkan icke kan undvaras, om skolan skall kunna bestå. Visserligen öfverstiger det för skolan begärda understödet med 400 kronor det anslag, som Riksdagen årligen anvisat för den svenska skolan i Berlin, men man måste äfven taga i betraktande, att lefnadskostnaderna äro afsevärdt lägre i Berlin än i London, och att undervisningen till följd af de långa afstånden å sistnämnda ort väsentligen fördyras. För understödets åtnjutande torde emellertid böra uppställas vissa villkor, i tillämpliga delar motsvarande dem, som gälla för skolan i Berlin, hvarför redogörelse lämnats i det vid innevarande års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden, punkten 152.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag tillstyrka, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för upprätthållande under tiden den 1 juli 1910—den 1 juli 1911 af svensk undervisning för svenska barn i London på extra stat för år 1911 bevilja ett belopp af 2,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt föreskrifva.

Vid bifall härtill torde hinder icke möta att redan under innevarande

är af tillgängliga medel förskottsvis utbetala den del af anslaget, som belöper på år 1910.

Till denna, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsens-Regenten i nåder lämna bifall; och skulle till Riksdagen aflåtas nådig proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Seth Flodin.
